

Yeni İnsanda Huxley'in İzleri

İçeriği Yazan: [Alphan TELEK](#) [1] Zaman: Cts, 26/11/2011 - 15:29

Doktorlar üzerine yazmayı kendime görev sayıyorum. Doktor nedir? Önce bunu sormak istiyorum. Tolstoy, Savaş ve Barış adlı eserinde birçok defa hastalıktan dolayı acı çeken kahramanlarının yanında doktor tipolojisini de kullanmıştır doğal olarak. Çizdiği tipolojide bir doktor esasında hiç birimizden fazlasını yapamayacak olan biridir ve mucize göstermesi istenen bir yapıda değildir.

Bilakis doktorlar hastaların ya da hasta yakınlarının duymak istediklerini söylemek için hastanın yanında bulunurlar. Yani bir anlamda doktor rahatlatıcı görevindedir. Ve bu görevi; onun tedavi edici, iyileştirici etkisinden önde görür Tolstoy. Evet, doktorla hastası ve/veya yakınları arasında böyle bir ilişki vardı. Yazıyı etiketleme ihtiyacı hissetmiyorum. İlerledikçe söylemek istediğimin anlaşılacağını biliyorum. Konumuzla ilgili bir durumu daha anlatmayı kaçınılmaz görüyorum. Aldous Huxley'nin Cesur Yeni Dünya adlı disütopik eserini eminim duymuşsunuzdur. Ütopik eserlerde olumlu bir dünya tasvir edilirken bu türde olumsuz bir dünya/gelecek ve/veya şu an betimlenir. İkisinde de amaç elbette günümüzü eleştirmek ve ulaşılması ya da terk edilmesi gereken toplumsal noktalara işaret etmektir. Huxley kurduğu dünyada mutsuzluğu yok eder. Ancak bunu yaparken insanda bütün insanı yok eder. İnsanın neşesini, korkusunu, endişesini yok eder. Öyle bir dünyadır ki bu dünyada herkes herkesindir. Kıskançlık bilinmez, her insan istediği her an anlaşma koşuluyla başka biriyle birlikte olur. Aşkta söz edilemez bu dünyada. Huxley esasında eserinde aşkın ne olduğuna da bu disütopyasının dışında yaşayan bir karakteri ile cevap verir. Bu disütopik topluma dışarıdan katılan eski kafalı (!) genç adam, çok beğendiği kızın elini tutmaya bile çekinirken ve bunu büyük bir yücelik ve ulviyet olarak düşünürken, sevdiği güzel kız onun karşısında bir gün soyunup senin olmak

istiyorum der. İşte bu anda genç adam kızdan tiksindir, çünkü o aşkın zor içerdiğini bilir. Kolay ulaşılanda aşk aranmaz. Aşkı ona ihanet etmektedir, genç adam uzaklaşmayı tercih eder. İnsanın devrimciliği bu noktadadır. Bu genç adam, hemen söylemeli, Shakespeare okuyan ve bu disütopik topluma çok sonradan katılan dolayısıyla o toplumun uyuşturucuları ve hayatıyla kirlenmemiş ve kendisini klasik aydınlatmacı kültürle yetiştirmiştir. İnsandan bahsediyoruz. Aşkın gerçek özü uğruna sevdiğini terk edecek kadar ilkelidir bu genç.

Bu toplumu anlatmaya devam etmeliyim. Beni anladığınızı biliyorum. Arada bağ vardır. Huxley'nin aynı toplumunda insanlar sürekli mutludur, endişe bilmezler ve mutluluğun kaynağını küçük haplarda bulurlar. Bir tablet al ve mutlu ol. Tam hatırlayamıyorum ama bu ilaç tipolojisinin yansıttığı slogan buna yakındı. Ve bu ilaçların alınması düzen tarafından sisteme bağlanır ve sistematik biçimde insanlara enjekte edilir. Huxley'nin kitabında an gelir insanlar yalnızca bu uyuşturucularla yaşamayı en büyük mutluluk sayar ve endişe, korkularını böyle terk ederler. Lakin en önemli noktalardan biri, Huxley'nin yenedünya insanında ölüm korkusu yoktur ve ölüm otomatik bir hale gelmiştir. Sırası gelen bir tablet ilaç alır ve ölüm evlerinde ölüme gülererek giderler. Korkmazlar. Ölüme karşı korkusuzluğun idealistleştirilmiş bir hali değil burada anlatılan, insanın en temel isteği ölümsüzlük isteğinin tamamıyla sönümlenmesi ve insan olmaktan çıkışına şahit olmamızdır. Ölüm radikal bir dönüşümdür, sonrası bilinmemektedir. Bilinmediği ve bilinemediği için insanlar bundan çekinmekte ve korku duymaktadır. Ama Huxley'de bu korku düzen tarafından silinmiştir. Öyle ki bu toplulukta yaşlılık yoktur ve yaşlanmak kötü bir durum olarak idealize edilmiştir. Yaşlanmaktan ve insanlar tarafından beğenilmemektense ölüm çabucak tercih edilir, nihayetinde bir tablet ilaç ve sonsuz uyku... Hâlbuki ilerici bir toplumda o toplumun yaşlılarına saygı, bildiklerinden ve yaşam tecrübesinden ötürü gösterilir ve onların yeri ayrıdır. Hatırlayalım yalnızca eski Türk toplumlarında değil eski pek çok toplulukta, Germen kabileleri gibi, kabilenin en yaşlısı bilge kişidir, saygı gösterilir. Dini seremonileri o yönetir ki din o zamanlarda sosyal hayatın düzenlenmesi olarak ele alınırsa yaşlı kişinin önemi ortaya çıkar. Huxley'nin yenedünya insanında tecrübe, bilgi, yaşam felsefesi silinmiş ve biçimsel güzellik prensibi gelmiştir.

Bağı kurduğunuza eminim. Huxley bunları yazdığı zaman yıl yaklaşık olarak 1920'lerdi ve tekelci kapitalizm yaşanıyordu. Tekelci insanı yazmaya çalışmıştır. İnsanın çöküşünü görmüştür. İnsan kavramının çöküşünü görmüştür ama yine de dışarıdan bir genç çıkagelir ve yüce insanı temsil eden kültürle olaylara ilkesel yaklaşır. İnsanlık öyleyse henüz çökmemiştir. Aynı dönemde Sosyalizm örneği bulunmaktadır yani Ekim devrimi olmuş ve dünyanın çeşitli yerlerindeki tekelci insana karşı bir umut ve ilke sunabilmiştir. Benim gözümde Huxley bu durumu tasvir eder. Sonuç olarak her düzenin bir insan tipi vardır. Düzenler değiştiğinde insan tipi de değişir. Kapitalizmin insan tipini belki de en iyi Raskolnikov karakteriyle Dostoyevski Suç ve Ceza da çizmiştir. Raskolnikov'un buhranlı, çelişkili ve çözüm üretemeyen hali kapitalizmin insanını anlatır. Savaş ve Barış'ta çizilen karakterler Rus toplumunu ve doğrudan Ekim Devrimine giden insanı yansıtır. Edebiyat bu açıdan önem taşır. Bu yüzden bu örnekleri verdim. Öyle ki Lenin bu eser için Sovyet devriminin aynasıdır der. Peki, bizim aynamız nerede? Bizim aynamızı yazanın ve çizenin, hele ki son yıllarda, olduğunu sanmıyorum. Orhan Pamuk eserlerinde Nişantaşı insanını anlatır. Gizli İbrani tarihinden verdiği örneklerle doludur eserleri. Kabalacı mistik esinlenmeler ve sembollerle dolu kitapları. Bizim toplumu anlatmıyor. Latin Amerika gibi bir edebiyat damarı yaratamadık ne yazık ki.

Günümüze ve pratiğe gelmek istiyorum. Bugünün tipolojisini nasıl çizmeliyiz veya nasıl tanıyacağız öyleyse. Başka örnekleri kullanmak işte bu noktada bir yol açıcı yol oluyor. Türkiye'nin bugün ki konumuna ve yaratılmış olan yeni insana en çok Huxley'nin bu yenedünyası uyuyor. Bir tipoloji yaratmayı deneyebilirim. "Hasan bey o güne kadar yaşamına neşeyle devam etmişti. Hastaneye giderken yaşamının o gün değişeceğini bilemezdi. Onu ne tek sahip olduğu borçları ne uğraştığı emekçi hayatı yıkabilmişti. Bilemezdi. Hastane koridorlarında kalbinin sesini duyuyor gibiydi, az önce yaşamı bir daha eskisi gibi olmamacasına değişmişti. Doktor odasında ona büyük bir kayıtsızlık içerisinde hasta olduğunu ve tedaviye başlaması gerektiğini söylemişti. Onu iki alt katta ki başka bir birime yönlendirdi. Ne kadar sakın ve soğuktu doktor. Endişelenmeli miydi? Doktor sıradakinin gelmesini aynı soğuklukla ifade ettiğinde Hasan Bey yaşamının değiştiği ve sağlıksız olduğu bilincine kapılmış ve yavaşça muayene olurken çıkarmış olduğu siyah botlarını giyiyordu. Kalbinin hızlandığını duyuyordu. Çıktı diğer birime gitti, ilgilenen olmadı. Tek ilgi sistematik bir biçimde yapması gerekenleri anlatan birim görevlisinden geldi. Öyle ya Hasta olmak ve ölmek artık bir anlam ifade etmiyordu kimse için. Kimsenin duygusu ve düşünceleri önemsenmez olmuştu. Hasan Bey elleri titreye titreye emekçi teknesine doğru yol aldı, bir sigara yaksın mı onu düşündü. Onu bile

yakamayacak kadar yıkmıştı onu aldığı haberler..."Evet bu yaratmaya çalıştığım tipolojinin bir gerçekliği var, günümüz Türkiye'sinde. Devlet hastanelerinde doktorların hastalara karşı kayıtsızlıkları ve aslında Hasan Beyin aksine birçok hastanın da bu durumu kabullenmesi ve yine kayıtsızlık içerisinde yaşamaları... Aslında Hasan Bey dışarıdan gelen genç gibidir. İnsan kalmıştır ve kalabilmektedir. Onu yıkan yani insanı yok eden hiç şüphesiz hastalığı değil doktorun fazla soğukkanlı ve kayıtsız olmasıdır. İnsana karşı insan... Ayrım yapmak önemli ama bir ayrım daha şart... İlerici insana karşı gerici insan... Türkiye'de ölüm gazetelerde haberlerde boy gösteriyor. İnsanlar tepkisiz ve kendi yaşamları söz konusu olsa bile Hasan Bey gibi değiller. Bir kayıtsızlık ve buna alışmak söz konusu. Yaşam Türkiye'nin yeni insanında duygu ve düşüncelerin yok olmasıyla devam ediyor. Aşkın zor bulunduğu gerçeğine her gün şahit oluyoruz. İnsanlar kolay olanı aşk zanneder oldu. Kolay olanı düşünce zanneder oldu. Öte yandan toplumun bütün olarak özelde dizilerle genelde ise televizyon ve çeşitli yalanlarla uyuşturulduğunu hatta bunun en kaba hali olan fiziki olarak uyuşturucunun insanı yok ettiğine yine tanık oluyoruz. Türk toplumunun yaşlılara gösterdiği hürmet ise çok uzun zaman önce yok oldu. Kimse bundan bahsedemez. Zira maddi temeli yok oldu bunun. Birikime, deneyime, bilgiye olan inanç yok artık öyleyse yaşlıya da yer yoktur yeni düzenin insanında. Yaratılan yeni insan kayıtsız, dar, aşktan yoksun, bilgiye ve birikime düşman, uyuşturuculara muhtaç bir insandır. Buna insan diyemiyoruz. Bizim ilerici yeni insana ihtiyacımız vardır. Bu çağrıyı bu satırlarla açıklamayı bir borç bildiğim için yazdım. Saygılarımla...

Alphan.Telek@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Bilim/Kuramsal](#) [2]
- [Kültür/Sanat](#) [3]

Kaynak URL (21/05/2024 - 15:53 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/yeni-insanda-huxleyin-izleri>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/alphan-telek>

[2] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/kultursanat>